

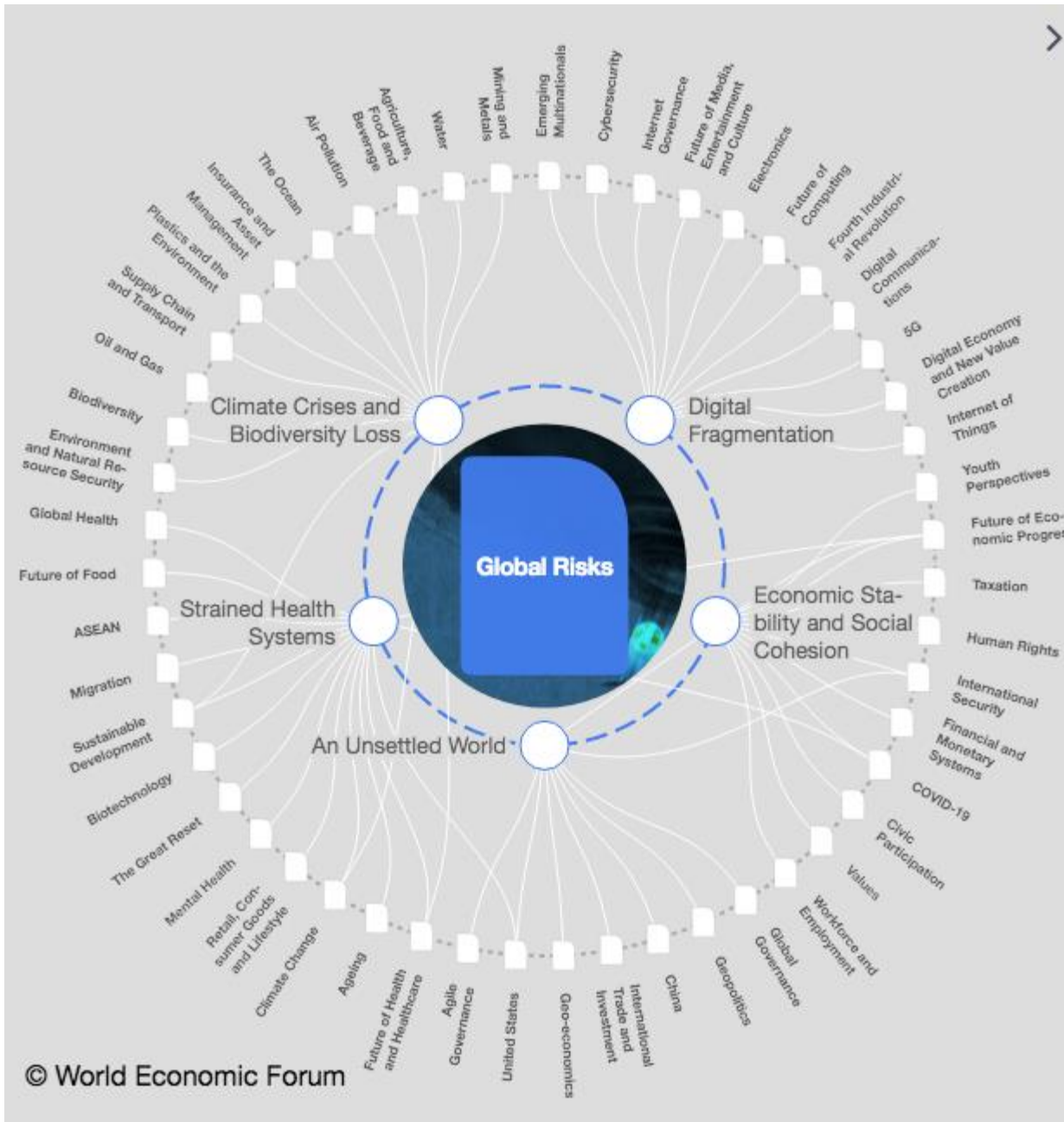
Globálne riziko

OSN vyhlásila, že COVID-19 predstavuje najväčší test pre ľudstvo od druhej svetovej vojny.

Svetové ekonomické fórum zverejnilo svoju výročnú správu o globálnych rizikách, ktorá varuje, že zdravotnícke systémy na celom svete sú nedostatočne pripravené na významné prepuknutie infekčných chorôb, len niekoľko dní po tom, čo Čína v januári 2020 nahlásila svoju prvú smrť súvisiacu s COVID-19.

Správa tiež načrtla výzvy súvisiace s blížiacou sa klimatickou katastrofou, zaznamenala nárast počtu kybernetických útokov a podrobné hospodárske podmienky, ktoré prehĺbujú nerovnosť.

Kombinácia a šírka globálnych výziev si teraz vyžaduje okamžitú kolektívnu akciu. Avšak zlomeninám v globálnom spoločenstve hrozí ďalšie rozšírenie.

Digitálna fragmentácia

Technológie štvrtej priemyselnej revolúcie prinášajú obrovské výhody, či už ide o 3D tlačenu protézu alebo autonómne vozidlo.

Objavilo sa však mnoho nezamýšľaných dôsledkov. Kybernetické útoky sa stali bežným nebezpečenstvom, pretože sa zvýšil prístup na internet v správe o globálnom riziku Svetového ekonomického fóra do roku 2020 sú druhým najpravdepodobnejším a ôsmym najvplyvnejším rizikom a druhým najväčším rizikom pri obchodovaní na celom svete v celosvetovom meradle na nasledujúcich 10 rokov.

Uprostred snahy o väčšiu prácu na diaľku a digitalizáciu v reakcii na COVID-19 je zvýšená citlivosť v súvislosti so zdravotnými údajmi, podvody s údajmi a potenciálne zlyhanie IT infraštruktúry a sietí sú hlavnými problémami spoločností.

Podľa správy uverejnenej na fóre v máji 2020. Zatiaľ čo reakcie ^{COVID-19} podporované technológiami, ako sú sledovanie aplikácií, používanie umelej inteligencie pri vývoji vakcín, a spoločné počítačové zdroje na podporu výskumu sú sľubné, neexistuje primeraný rámec globálnej správy vecí verejných na riešenie súvisiacich rizík.

Medzi ďalšie riziká spojené s technológiou patrí globálna rasa o nadradenosť 5G sieťových technológií, ktorá by mohla prehĺbiť geopolitické napätie a rozšíriť sociálne rozdelenie.

Digitálna fragmentácia

Pokusy o riešenie bezpečnostných problémov súvisiacich s technológiou sú často rozdrobené a ich rozsah je obmedzený.

Medzinárodné úsilie o vývoj noriem AI stále pokračuje, ale stáva sa zložitejším, keď sa prijíma viac systémov umožňujúcich AI.

Medzitým môže mnohostranné úsilie o vymedzenie zodpovedného správania na internete a harmonizáciu existujúcich zákonov viesť k zaťažujúcim a často protichodným záväzkom.

Po prerušení multilaterálneho systému vytvoreného po druhej svetovej vojne medzinárodná ani vnútroštátna politika vo všeobecnosti nedržia krok s technologickým pokrokom.

Neschopnosť vypracovať globálny rámec by v súčasnosti bola premárnenou príležitosťou, prehĺbuje sa digitálna priepasť medzi krajinami, ktorá celým regiónom *uľahčuje vynechanie kritických investičných príležitostí* spôsobom, ktorý podkopáva ich schopnosti výskumu a vývoja a prispieva k úniku mozgov.

Pre podniky môže COVID-19 v ***nadchádzajúcich rokoch brzdiť inovačnú kapacitu.***

Financovanie rizikovým kapitálom sa znižuje, pretože začínajúce podniky zanikajú alebo ich predčasne získavajú väčší hráči. Tento vývoj riskuje rozvoj novej koncentrácie trhu, čo sťažuje potenciálnym agilnejším firmám zavádzanie inovácií.

Ekonomická stabilita a sociálna súdržnosť

Voľný obchod a globálne investície sú ohrozené, keď vedúci predstavitelia presadzujú nacionalistické politiky uprostred pandémie

Rastúce obchodné prekážky, nižšie zahraničné investície a vyššia úroveň zadlženia už pred rokom COVID-19 zaťažovali ekonomiky na celom svete.

Znížená hospodárska aktivita a bilióny dolárov v reakčných balíkoch v súčasnosti vedú k hromadeniu dlhu, ktoré bude pravdepodobne donekonečna zaťažovať štátne rozpočty a podnikové súvahy.

Globálne hospodárske vzťahy sa môžu zmeniť a rozvíjajúcim sa ekonomikám hrozí, že sa dostanú do hlbšej krízy zatiaľ čo podniky môžu čeliť čoraz ***nepriaznivejšej spotrebnej, produkčnej a konkurenčnej štruktúre.***

Podľa správy uverejnenej na Svetovom hospodárskom fóre v máji 2020 dominuje vnímanie rizík spoločností ekonomický spád zo strany COVID-19. *Dve tretiny respondentov v správe označili dlhodobú globálnu recesiu za najväčší problém v podnikaní, zatiaľ čo polovica identifikovala bankroty, konsolidáciu priemyslu, zlyhanie odvetví v regenerácii a prerušenie dodávateľských reťazcov ako zásadné obavy.*

Podľa Medzinárodného menového fondu sa svetový HDP v roku 2020 pravdepodobne zníži o 4,9%, čo predstavuje najhlbší pokles od veľkej hospodárskej krízy v 30. rokoch. 500 miliónom ľudí hrozí, že upadnú do chudoby, čo by ešte viac prehĺbilo sociálne napätie, ktoré sa vyskytovalo už pred pandemiou v rozvinutých aj rozvíjajúcich sa ekonomikách.

Ekonomická stabilita a sociálna súdržnosť

Hlboké verejné nespokojnosti s reakciami vlády na hospodárske a sociálne výzvy vyvolali protesty na celom svete v roku 2019.

Sociálne nepokoje v mnohých krajinách boli vyvolané korupciou, porušovaním ústavy a rastúcimi cenami základných tovarov a služieb.

Teraz, keď znášali pandémie súvisiace s blokádami ľudí, odchádzajú ľudia do ulíc, aby bránili občianske slobody. Konšpirační teoretici a politickí extrémisti sa snažia využiť pandémiu a polarizačné kampane by mohli ďalej ovplyvniť sociálnu súdržnosť.

Zatiaľ čo globálna nerovnosť za posledné tri desaťročia všeobecne klesala, v mnohých krajinách sa zvýšila nerovnosť v príjmoch.

Chudobní sú najviac zraniteľní COVID-19 sú často v neistých pracovných situáciách s obmedzeným prístupom k zdravotnej starostlivosti a sociálnym výhodám a nemôžu pracovať na diaľku. Vyhliadky pre mladšiu generáciu sú obzvlášť pochmúrne, pretože vzdelávanie je narušené a vysoká úroveň nezamestnanosti obmedzuje vyhliadky na bohatstvo a blaho
„Generácie sú zablokované“.

Ďalší tlak na stresované a slabé zdravotnícke systémy v týchto krajinách spolu s možným prerušením dodávok základného tovaru a služieb sľubujú prehĺbenie už aj tak hrozných humanitárnych kríz.

Neuspokojený svet

Silné hospodárske, demografické a technologické sily vytvárajú novú rovnováhu síl

Väčšina spoločností sa po väčšinu obdobia po skončení studenej vojny usilovala o stabilný hospodársky rozvoj v kontexte formálne dohodnutých pravidiel riadených mnohostrannými inštitúciami.

Geopolitické výzvy sa často riešili prostredníctvom spolupráce a spôsobmi, ktoré sa snažili minimalizovať prerušenia globálneho hospodárskeho pokroku, mnohými spôsobmi slúžili ako kontrola veľkého konfliktu o moc.

Avšak ešte pred príchodom ^{COVID-19} tento globálny ekonomický poriadok vykazoval zvýšené známky zraniteľnosti.

Obchodné vzťahy medzi USA a Čínou sa stali čoraz *problematickejšie* a hoci sa dosiahol určitý pokrok, pokiaľ ide o konštruktívne zapojenie sa pred pandémiou, následné nezhody o pôvode ^{COVID-19} a zvládnutie tohto napätia nakoniec zvýšili napätie.

Okrem vzťahov medzi dvoma najväčšími ekonomikami pandémie testuje globálnu spoluprácu v širšom meradle, pretože Svetová zdravotnícka organizácia, Medzinárodný menový fond, G20 a Európska únia sa usilujú koordinovať kolektívne reakcie, zabezpečiť finančnú stabilitu a udržiavať základné hodnoty, ako sú otvorené hranice a voľný obchod často aj napriek neopodstatnenej kritike, rozšírenému antagonizmu a verejnému nedorozumeniu cieľov a zámerov.

Neuspokojený svet

Rôzna rýchlosť obnovy pandémie po celom svete (najmä v rozvíjajúcich sa ekonomikách) môže podnietiť geoeconomické zmeny, pretože ovplyvňuje investičné rozhodnutia a technologický rozvoj.

Výsledky prieskumu o vnímaní rizika uverejneného na fóre v máji 2020 ukázali, že spoločnosti sú znepokojené, **viac ako 40% respondentov hodnotilo prísnejšie obmedzenia pohybu osôb a tovaru** ako jeden z najzávažnejších účinkov ^{COVID-19}.

Už niekoľko rokov dochádza k posunu v myslení od *multilaterálneho k jednostrannému* a od *družstevného ku konkurenčnému*.

Výsledkom je nepredvídateľnosť toho, kto vedie, kto sú spojenci a kto nakoniec získa a prehrá. Aj keď sa obchodné napätie ochladí a ^{COVID-19} bude porazený, stále existuje riziko vstupu do obdobia, v ktorom sa oddelia dve najväčšie ekonomiky, a Európa a ďalšie krajiny sa musia rozhodnúť, ku ktorému systému sa pripoja.

Politické opatrenia, ktoré zavádzajú vedúci predstavitelia v Pekingu a Washingtone, D.C., vydláždia cestu k tomuto cieľu. To znamená, že keď sa začne ďalšia geopolitická éra, existuje neistota o tom, kde sa rozdelí moc.

Napäté zdravotné systémy

Pred pandémiou sa systémy na celom svete stali nevhodnými na daný účel

Celkové náklady na zdravotnícke systémy ^{COVID-19} sa ešte len uvidia hoci prísľub **7,4 miliárd EUR**, ktorý prijali svetoví lídri v máji 2020 na iniciatívu Európskej komisie zameranú na vývoj očkovacej látky, poskytol nahliadnutie do jej enormnosti.

Medzi súvisiace riziká patria rozdiely v tom, ako **zabezpečiť spravodlivé a lacné rozdelenie vakcíny a liečby**, a hnutie proti vakcinácii.

Už pred pandémiou sa zdalo, že **zisky dosiahnuté z hľadiska dĺžky života a zdravia** (počet rokov strávených v dobrom zdravotnom stave) sa vyvíja v rozvinutých aj rozvojových krajinách.

^{COVID-19} *prehíbil znepokojujúce trendy v mnohých krajinách, neschopnosť starať sa o mnoho ohrozených pacientov odhalila desaťročia nedostatočných investícií, narastajúcich obmedzení pracovnej sily a nesúladu kapacity a dopytu.* ^{COVID-19} tiež hrozí *zhoršením zdravotných rozdielov medzi krajinami v najmenej rozvinutých ekonomikách sveta čelia stovky miliónov ľudí neprimeraným štandardom poskytovania zdravotnej starostlivosti a hygienickým štandardom.*

Dokonca aj zodpovedné opatrenia prijaté na zastavenie šírenia budú klásť väčší dôraz na systémy zdravotnej starostlivosti, pretože izolácia, uväznenie a práca na diaľku vedú k zvýšeniu depresie a úzkosti.

Napäté zdravotné systémy

Bez ohľadu na pandémiu, zmena klímy, zvyšujúca sa dĺžka života a zmeny životného štýlu budú aj naďalej transformovať zaťaženie chorobami a budú si vyžadovať novú zdravotnú infraštruktúru.

Mnoho systémov sa však nedokázalo prispôbiť. Podľa údajov Svetovej zdravotníckej organizácie od roku 1990 do roku 2013 **depresívne a úzkostné poruchy zvýšili o 54%, respektíve 42%**. Odhaduje sa, že približne 700 miliónov ľudí na celom svete trpí duševnou poruchou.

Väčšina systémov zdravotníctva sa naďalej zameriava na reaktívnu starostlivosť, zatiaľ čo *prevencii a kontrole neprenosných chorôb sa venuje príliš malá pozornosť.*

Musia ešte účinne kombinovať nastavenia *starostlivosti on-line, na diaľku*, aby zlepšili *informácie, skrining, liečbu a podporu.*

Kým špecializované nové drogy sľubujú lepšiu liečbu devastujúcich chorôb, prichádzajú za prehnanú cenu v najbližších rokoch sa očakáva, že **na trh vstúpi až 30 nových liekov** v miliónoch dolárov, najmä v prípade rakoviny.

Lídri všade musia dôkladne preskúmať svoje súčasné prístupy k zdraviu, ak chceme zachovať pokrok dosiahnutý v minulom storočí a znížiť naše kolektívne vystavenie sa budúcim rizikám.

Klimatické krízy a strata biodiverzity

Dopad zmeny klímy zasahuje ťažšie a rýchlejšie, ako sa očakávalo

Koncom roka 2019 generálny tajomník OSN António Guterres varoval, že v otázke zmeny klímy je na dohľad „**bod bez návratu**“.

Prírodné katastrofy súvisiace s klímou, ako sú *hurikány, suchá a požiare*, sú čoraz *intenzívnejšie a častejšie*, pretože globálne teploty sa pohybujú **okolo 1 ° C nad úroveň pred industrializáciou**. Očakáva sa, že do konca storočia teplota **vystúpi najmenej o 3 ° C nad úroveň pred industrializáciou** čo má katastrofálne následky.

Medzitým sa investície súvisiace s klímou, ktoré sa do značnej miery uskutočňujú, nachádzajú v bohatých krajinách.

Iba 49 rozvojových krajín má *vyčísliteľné ciele v oblasti financovania opatrení v oblasti zmeny klímy* a len málo z nich sa zameriava na obdobie po roku 2020 (*d'alšia konferencia OSN o klíme sa predpokladá až do roku 2021*).

Dosiahnutie existujúcich cieľov bude náročné, v neposlednom rade z dôvodu finančných a sociálno-ekonomických vplyvov COVID-19. Európska únia sa snaží integrovať svoje hospodárske reštartovanie s cieľmi trvalej udržateľnosti, ale iné krajiny uvoľnili alebo pozastavili nariadenia o ochrane životného prostredia.

Medzitým sa zníženým politickým zameraním a nedostatočnými investíciami do odolnosti voči klíme a ochrany životného prostredia môže spustiť cyklus trvalej degradácie, úbytku biodiverzity a potenciálne infekčných chorôb, pretože patogény sa môžu ľahšie šíriť na nových hostiteľov.

Klimatické krízy a strata biodiverzity

Poľnohospodárska a priemyselná expanzia viedla ku globálnej strate viac ako 85% mokradí, zmenila 75% svetového povrchu a zasiahla 66% oceánskej oblasti.

Využívanie rastlín a zvierat zberom, ťažbou, lovom a rybolovom naďalej predstavuje hrozbu, pretože biotopy ničia neupravený odpad, znečisťujúce látky z priemyselnej, banskej a poľnohospodárskej činnosti, úniky ropy a toxický skládok.

Od roku 1980 sa plastové ***znečistenie morí desaťnásobne zvýšilo***. Biodiverzita zvyšuje odolnosť voči životnému prostrediu a jej strata sa v dôsledku zmeny klímy ešte zhoršuje. Okrem toho prírodné katastrofy, ktoré sa pravdepodobne zintenzívnia a budú častejšie následkom zmeny klímy, neúmerne zasiahnu ženy a deti, ktoré pri týchto prírodných katastrofách zomrú ***14-krát častejšie ako muži*** a staršie a slabé osoby sú tiež vystavené väčšiemu riziku.

Každoročne medzi rokmi 2008 a 2016 prinútilo extrémne počasie opustiť svoje domovy viac ako 20 miliónov ľudí.

Začiatkom roku 2019 iba tropický cyklón Idai vysídlil stovky tisícov ľudí v juhovýchodnej Afrike a o rok neskôr viac ako 100 000 ľudí stále žilo na presídľovacích miestach v tejto oblasti.

Zdroje

- Správa Svetového ekonomického fóra máj 2020